

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

RAHVARAAMATUKOGUD EESTIS AASTAL 2000

Ülevaade sisulistest aruannetest ja raamatukogustatistikast

Koostasid:

Heli Priimets, Margit Jõgi, Krista Talvi, Monika Ränd ja Anu Nuut

Tallinn 2001

RAHVARAAMATUKOGUD 2000

I. Raamatukoguvõrk

2000.a. oli Eestis 585 rahvaraamatukogu. See on 12 võrra vähem kui 1999.a.

Likvideeriti 5 rahvaraamatukogu, neist 3 olid piiratud kasutajaskonnaga rahvaraamatukogud (Tallinnas IRU Hooldekodu Rk, Ida-Virumaal TOILA Sanatooriumi Rk ja Läänemaal ORU Hooldekodu Rk). Likvideeriti 2 üldkasutatavat rahvaraamatukogu, need olid KURENURME ja SULBI Külaraamatukogud Võrumaal.

Rahvaraamatukogude arv vähenes ka seoses raamatukoguteeninduse ümberkorraldamisega (mõningad külaraamatukogud muudeti laenuspunktideks) ja samuti vähenes raamatukogude arv seoses raamatukogude ühinemisega.

Hiiumaal ühines Kärkla Lasteraamatukogu Kärkla Keskraamatukoguga; Lääne-Virumaal ühines Tapa Lasterk Tapa Linnaraamatukoguga. Seoses vanglate ühinemisega Harjumaal ühinesid Rummu ja Murru vanglaraamatukogud.

Senistest külaraamatukogudest jätkab Hiiumaal Lauka külark KÕRGESSAARE külark laenuspunktina; Lääne-Virumaal Liigvalla külark jätkab PIIBE külark laenuspunktina; Võrumaal jätkab Visela KULDRE Külark laenuspunktina ja Otsa jätkab LASVA Külark laenuspunktina.

Uusi rahvaraamatukogusid ei avatud.

Keskraamatukogude ja linnaraamatukogude arv jäi samaks, lasteraamatukogude arv vähenes 2 võrra,

vallaraamatukogude arv suurenes 1 võrra, sest Hiiumaal muudeti 2 külaraamatukogu (Kõrgessaare ja Emmaste) vallaraamatukogudeks, kuid Harjumaal muudeti Aruküla vallaraamatukogu külaraamatukoguks;

külaraamatukogude arv vähenes 7 võrra;

muude rahvaraamatukogude arv vähenes 4 võrra.

RAHVARAAMATUKOGUSID EESTIS 1999 – 2000

	1999	2000
KESKRK-d	20	20
LINNARK-d	67	67
LASTERK-d	8	6
VALLARK-d	20	21
KÜLARK-d	463	456
MUNITSIPAALRK-d	578	570
MUUD RAHVARK-d	19	15
HOOLDEKODURK-d	7	5
VANGLARK-d	9	8
RAHVARK-d KOKKU	597	585

II. Finantseerimine

Tabel: Tulud, kulud ja investeeringud elaniku kohta (rahvaraamatukogud 2000)

Linn/Maakond	Teenindatavate arv	Tulud elaniku kohta	Kulud elaniku kohta	Jooksevkulud elaniku kohta	Komplekteerimiskulud elaniku kohta	Investeeringud elaniku kohta
Tallinn*	408329	0,079	0,079	0,079	0,016	0,027
Tartu*	101744	0,115	0,114	0,114	0,025	0,010
Pärnu*	50966	0,107	0,107	0,107	0,031	0,007
Narva*	76898	0,092	0,092	0,092	0,028	0,009
Kohtla-Järve*	51170	0,103	0,103	0,103	0,032	0,002
Sillamäe*	18632	0,094	0,094	0,094	0,035	0
Harjumaa	124554	0,149	0,149	0,149	0,045	0,10
Hiiumaa	11723	0,182	0,182	0,182	0,057	0,003
Ida-Virumaa	46910	0,159	0,159	0,159	0,048	0,012
Jõgevamaa	40992	0,188	0,188	0,188	0,053	0,020
Järvamaa	42970	0,287	0,287	0,287	0,048	0,132
Läänemaa	31822	0,167	0,167	0,167	0,046	0,009
Lääne-Virumaa	75421	0,188	0,188	0,188	0,049	0,041
Põlvamaa	35272	0,194	0,194	0,194	0,065	0,009
Pärnumaa	48687	0,134	0,134	0,134	0,050	0
Raplamaa	40086	0,171	0,171	0,171	0,053	0,008
Saaremaa	39971	0,142	0,142	0,142	0,043	0,004
Tartumaa	50168	0,148	0,148	0,148	0,046	0,015
Valgamaa	38370	0,137	0,132	0,132	0,047	0,001
Viljandimaa	61933	0,187	0,187	0,187	0,048	0,039
Võrumaa	42579	0,186	0,186	0,186	0,056	0,011
Eesti keskmine		0,131	0,114	0,114	0,025	0,010

Tabelis on esitatud maakonna keskmised näitajad ja Eesti keskmised näitajad.

- Linnade puhul on märgitud linna keskmised näitajad.

Tabel: Tulud ja kulud, investeeringud (rahvaraamatukogud 2000)

Linn/Maakond	Tulud	Kulud	Sh jooksevkulud	Tööjõukulu	Komplekteerimiskulu	ajakirjanduse tellimiseks	Investeeringud
Tallinn*	32299,0	32193,0	21129,0	7661,0	6731,0	1107,0	11064
Linna keskm.	1345,8	1341,4	880,4	319,2	280,5	16,4 %	461,0
Tartu*	11717,7	11617,7	10591,7	4616,7	2518,0	475,6	1026,0
Linna keskm.	2343,5	2323,5	2118,3	823,3	503,6	18,9 %	205,2
Pärnu*	5448,0	5448,0	5073,0	2358,0	1568,0	204,0	375,0
Linna keskm.	908,0	908,0	845,5	383,2	261,3	13 %	62,5
Narva*	7087,7	7087,7	6368,7	3220,8	2180,6	439,8	300,0
Linna keskm.	1771,9	1771,9	1592,2	805,2	545,2	20,2 %	75,0
Kohtla-Järve*	5287,2	5287,2	5187,2	2716,9	1628,6	354,6	100,0
Linna keskm.	480,7	480,7	471,6	247,0	148,1	21,8	9,1
Sillamäe*	1757,8	1757,8	1757,8	743,1	652,0	85,7	0
Linna keskm.	878,9	878,9	878,9	371,6	326,0	13,1%	0
Harjumaa	17988,4	17988,4	16810,1	6633,4	5400,9	797,2	1178,3
Maakonna kesk.	290,2	290,1	271,1	107,0	87,1	12,9 %	19,0
Hiiumaa	2109,0	2109,0	2073,0	1106,0	658,0	127,0	36,0

Maakonna kesk.	263,6	263,6	258,1	138,3	82,3	19,3 %	4,5
Ida-Virumaa	7598,9	7598,9	7018,1	3081,5	2314,1	458,3	580,8
Maakonna kesk.	217,1	217,1	200,5	88,0	66,1	19,8 %	16,6
Jõgevamaa	7716,3	7716,3	6894,1	2862,5	2178,5	350,8	822,2
Maakonna kesk.	248,9	248,9	222,4	92,3	70,3	16,1%	26,5
Järvamaa	12230,1	12325,1	6656,7	3083,8	2055,0	332,6	5668,4
Maakonna kesk.	342,5	342,4	184,9	85,7	57,1	16,2 %	157,5
Läänemaa	5303,2	5303,2	5030,9	2128,6	1464,3	219,8	272,3
Maakonna kesk.	230,6	230,6	218,7	92,5	63,7	15 %	11,8
Lääne-Virumaa	14185,7	14185,7	11114,2	4846,7	3707,3	561,8	3071,5
Maakonna kesk.	354,6	354,6	277,9	121,2	92,7	14 %	76,8
Põlvamaa	6857,8	6857,8	6529,3	2810,2	2299,9	432,2	328,5
Maakonna kesk.	201,7	201,7	192,0	82,7	67,6	18,8 %	9,7
Pärnumaa	6532,0	6532,0	6532,0	2801,0	2427,0	391,0	0
Maakonna kesk.	148,5	148,5	148,5	63,7	55,2	16,1%	0
Raplamaa	6847,0	6847,0	6514,0	3056,0	2126,5	318,5	333,0
Maakonna kesk.	201,4	201,4	191,6	89,9	62,5	15 %	9,8
Saaremaa	5683,2	5683,2	5514,2	2702,5	1721,3	296,4	169,0
Maakonna kesk.	183,3	183,3	177,9	87,2	55,5	9,6	5,5
Tartumaa	7434,7	7434,7	6696,7	3320,2	2312,8	455,0	738,0
Maakonna kesk.	145,8	145,8	131,1	65,1	45,3	19 %	14,5
Valgamaa	5245,6	5058,3	5021,5	2253,5	1794,6	311,7	37,8
Maakonna kesk.	201,8	194,6	193,1	86,7	69,0	17,4 %	1,5
Viljandimaa	11608,3	11608,3	9206,2	4325,5	2954,5	505,9	2402,1
Maakonna kesk.	270,0	270,0	214,1	100,5	68,7	17,1 %	55,9
Võrumaa	7953,9	7953,9	7482,8	3568,7	2384,6	414,1	471,1
Maakonna kesk.	227,3	227,3	213,8	102,0	68,1	17,4 %	13,5
Eesti keskmine	323,1	322,4	272,1	119,5	87,3	16,9	50,2

Tabelis on esitatud Linna/maakonna tulud/kulud kokku ja keskmised näitajad ning Eesti keskmised näitajad.

Rahvaraamatukogude riiklikule ja omavalitsuste poolsele finantseerimisele saadi lisafinantseerimist:

- Kultuuriministeeriumi toetus raamatute hankeks
- Eesti Raamatuaasta Peakomitee toetus Raamatuaasta ürituste läbiviimiseks
- Sponsorabi koostööpartneritelt
- Fondid ja sihtkapitalid
- Eesti Kultuurifond
- Kultuurkapital
- Arengufondid
- Vabaharidusliit
- Omatulud

Finantseerimine maakonniti on väga erinev, suures osas esines eelarvete alalaekumist ja rahvaraamatukogude alafinantseerimist.

Näiteks Ida-Virumaa Jõhvi Keskraamatukogu eelarve kinnitati ilma tõusu arvestamata. Eelarve vähenes 2,8 %. Kohtla-Järve Linna Keskraamatukogu eelarvet vähendati 5% võrra võrreldes 1999.aastaga juba kolmandat aastat järjest on finantseerimisega linna eelarvest olnud probleeme.

Narva Keskraamatukogu 2000.aasta eelarve oli piisav ja võimaldas raamatukogu ja personali arengut — rekonstrueeriti raamatukoguhoonet ja paigaldati uusi seadmeid, heakorrastati territooriumi, korraldati personali väljaõpet.

Põlvamaa rahvaraamatukogude eelarve võimaldas korraldada rahvaraamatukogude arengut, uuendada ruume ja komplekteerida kogusid, samuti viia läbi infotehnoloogilisi uuendusi. Lisafinantseerimist hangiti enam kui 160 tuh. krooni.

Rapla Keskraamatukogu tulude kasv oli 6,7% võrreldes 1999.aastaga. 29% eelarvest saadi riigilt ja 68% omavalitsuselt. Lisafinantseerimist saadi 60 tuh krooni ulatuses. Kulud jagunesid vastavalt 55% tööjõukuludeks, 23% teavikute soetamiseks ja 18% tegevuskuludeks. Maakonna rahvaraamatukogude eelarved ei ole paari viimase aasta jooksul suurenenud (ühe töötajaga maaraamatukogu eelarve oli keskmiselt 114 tuh. krooni ja mitme töötajaga keskmiselt 333 tuh. krooni).

Valgamaa rahvaraamatukogude tuludest 24,7% saadi riigilt, omavalitsustelt 72,3% ja muudest allikatest 3%. Maakonna rahvaraamatukogude kulud jagunesid 44,5% tööjõu-, 35,4% komplekteerimis-, 7,6% infotehnoloogia-, 12,3% jooksevkuludeks. Lisafinantseerimist saadi 185,7 tuh krooni ja omatuludest laekus 41,9 tuh. krooni.

Võrumaa Keskaamatukogu eelarve laekus täies ulatuses. Võrumaa Omavalitsuste Liit eraldas 14 700 krooni Eesti Raamatuaasta ürituste läbiviimiseks. Lisafinantseerimist saadi 92 tuh krooni.

Harjumaa rahvaraamatukogude osas aastal 2000 maakonnaraamatukogu eelarve kasvas 6,2%, linnaraamatukogude eelarve langes 1,1%, vallaraamatukogude eelarve vähenes 6% ja külaraamatukogudel 5%. Kultuuriministeriumilt saadi toetust 235 tuh krooni ja lisafinantseerimist saadi veel Eesti Raamatuaasta maakonnatoimkonnalt 9,4 tuh. ja muudest allikatest kokku 12,2 tuh krooni.

Raamatukogude rolli muutumine ühiskonnas ja raamatukogude tegevuse kaasajastamine, infotehnoloogia rakendamine ja heatasemeliste kogude loomine sõltub põhiliselt finantseerimist ja võimalustest uuendusteks. Vajalik oleks riigipoolse rahvaraamatukogude finantseerimise ühtlustamine. Murettekitav on raamatukogusüsteemi tarkvara ebastabiilsus, vara kaitsmise ebakindlus ja ebahütlus rahvaraamatukogude finantseerimises. Raamatukogude automatiseerimise, komplekteerimise finantseerimise, tehnilise ja olmelise olukorra parandamiseks tuleks kindlustada rahvaraamatukogude arendust stimuleeriv ja stabiilset kasvu prognoosiv finantseerimise süsteem.

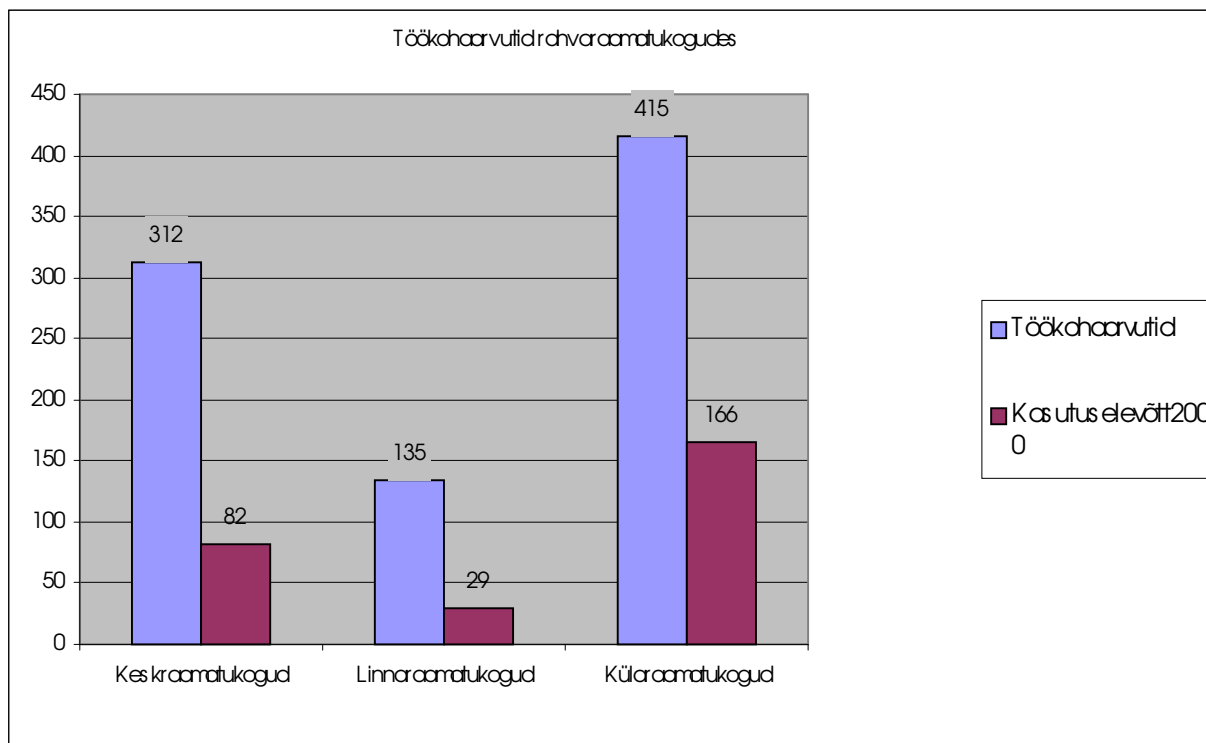
III. Infotehnoloogiline areng

Rahvaraamatukogude infotehnoloogiast rääkides oli 2000.aastal võtmesõnaks projekt KülaTee, mille käivitamiseks eraldas riik 2,8 miljonit. Nendest vahenditest ehitati püsiühendusi Harjumaale, Viljandimaale, Järvamaale, Võrumaale, Saaremaale, Hiiumaale, Lääne- Virumaale, Põlvamaale, Jõgevamaale.

KülaTee projekti raames osteti 56 tööarvutit koos Windows 98 ja Office Pro 2000 litsentsidega ja 44 laserprinterit.

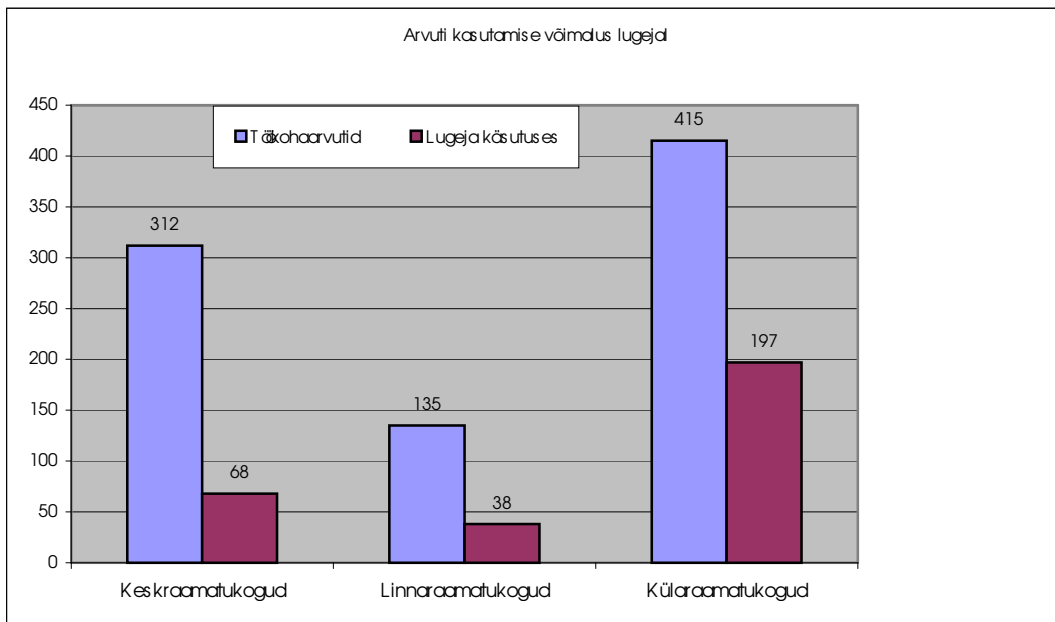
Aastaks 2000 on Eestimaal 866 töökohaarvutit võrreldes 1999 aasta 535-ga.

Töökohaarvutite jagunemisel raamatukogutüüpide järgi said oma arvutid 2000.aastal 26,3% keskraamatukogudest, 21,5% linnaraamatukogudest ja 40% külaraamatukogudest .



Sellel skeemil puuduvad lasteraamatukogud, kuna nende arvud on niivõrd väikesed võrreldes teiste raamatukogutüüpidega, siis ei ole neid võimalik graafiliselt vaadelda.

Lasteraamatukogudes oli 1999.aastal 4 arvutit (raamatukogusid oli siis 8, nüüd on 6), 2000.aastal tuli küll juurde üks arvuti, kuid ilmselt on kusagilt vanem riistvara ära antud või lihtsalt ära varastatud. Lasteraamatukogudes on ka 2000.aastal 4 arvutit.



Töökohtarvutitest on lugeja käsutuses keskkogudes 21,8%, linnakogudes 28,1%, külakogudes 47,5%, lasteraamatukogudes ei ole lugeja käsutuses ühtegi arvutit. Kuidas on jagunenud töökohtarvutid maakonniti ja suuremate linnade vahel on näha järgnevalt skeemilt.

	Töökohtarvutid	Nendest lugeja käsutuses
1.Tallinn	87	4
2.Kohtla-Järve	19	6
3.Narva	23	0
4.Pärnu	27	7
5.Sillamäe	10	0
6.Tartu	29	14
7.Harjumaa	100	51
8.Hiiumaa	20	9
9.Ida-Virumaa	30	6
10.Jõgevamaa	40	16
11.Järvamaa	40	20
12.Läänemaa	38	13
13.Lääne-Virumaa	59	16
14.Põlvamaa	56	27
15.Pärnumaa	42	18
16.Raplamaa	39	17
17.Saaremaa	42	22
18.Tartumaa	24	7
19.Valgamaa	36	10
20.Viljandimaa	57	28
21.Võrumaa	54	17
Rahvaraamatukogud	866	303

Kui aastal 1999 oli lugejate käsutuses 149 töökohtarvutit, siis 2000. a. oli juba 303.

Milline on olnud riistvaraga varustatus aastal 2000 on näha järgnevas tabelis: Võrdluseks on toodud ka samad arvud 1999.aastal

TÖÖKOHAARVUTID JA RIISTVARA

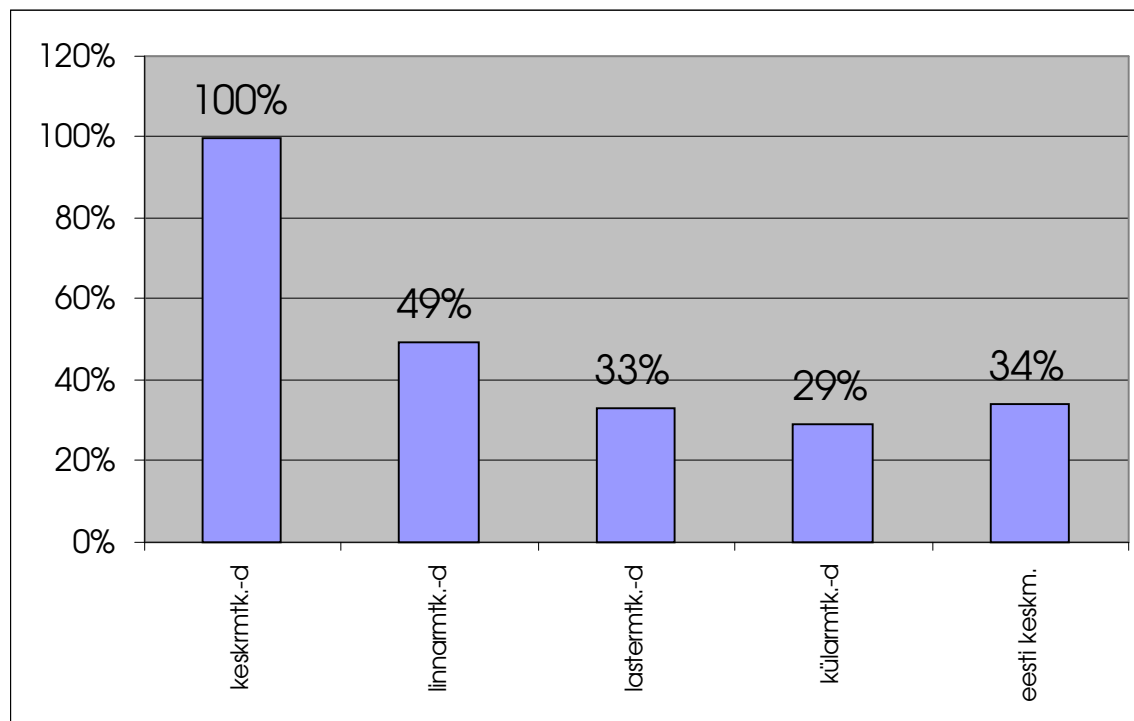
	Server- arvutid	Koht- võrgud	Töökoha arvutid	Printerid	Vöötkoodi- lugerid	Laua- skannerid	Modemid	CD- ROM seadmed
Keskrk-d (20)	33	42	312	163	113		33	133
Linnark-d (67)	4	17	135	91	10	6	13	34
Lasterk-d (6)	0	0	4	3	1	0	0	2
Külark-d (477)	11	82	415	259	65	29	79	205
KOKKU (570)	48	141	866	516	189	76	125	374
1999 (578)	45	84	535	263	117	24	83	268

Tabelist näeme, et 2000. aastal on oluliselt suurenenud riistvara osa (võrdluseks antud ka 1999 a. arvud), laivõrgu väljaehitusega suurenes koheselt vajadus riistvara täiendamiseks.

TARKVARA

Kuigi 2000. a. põhiprioriteet infotehnoloogias oli raamatukogude internetiseerimine, on infotöö arengu ja raamatukogude kaasajastamise seisukohalt oluline ka raamatukogu tarkvara, mis peaks olema lugejateenindusele raamatukogus suurimaks abiks. Raamatukogu tarkvara on 195 raamatukogul (s.o. 34% Eesti üldkasutatavatest rahvaraamatukogudest ja juurdekasv 2000. a oli 6,9%).

Raamatukogutarkvara kasutatavate rahvaraamatukogude osa.(graafiliselt)



Üldse on rahvaraamatukogudele ostetud 364 tarkvara litsentsi. Peamiselt kasutatakse Kirjasto 3000 (159 rahvaraamatukogu), mille edasiarendusega praegu ei tegelda. Veel kasutavad rahvaraamatukogud tarkvara R2000, mis on programmi Raamat 2 uus ja täiendatud versioon (12 raamatukogu), CDS/ISIS-i (3 raamatukogu), Mikromarci (Harju Maakonna Keskraamatukogu) , ARX- i (Vasalemma raamatukogu).Mõttetu on siinkohal üles lugeda, kuidas see jagunemine toimub maakonniti, jääb ainult loota, et järgnevatel aastatel saame rääkida juba tunduvalt kaasaegsemast raamatukogu tarkvarast.

Oluliseks sammuks kujunes Tallinna ja Tartu keskraamatukogude ühinemine ELNET Konsortsiumiga ja INNOPAC-i kasutuselevõtt nendes raamatukogudes. Tartu Linna KRK prognoosib üleminekut elektroonilisele laenutusele 2002. aastal.

Tallinna Keskraamatukogu loodab alustada sellega värskest renoveeritud hoones.

Elektroonilisele laenutusele on üle minemas ka mitmed külaraamatukogud. Firms“Urania” on valmistamisel tarkvara URRAM , mille testimisega tegelevad Põlva Keskraamatukogu ja Kõrveküla raamatukogu (Tartu Maakonna Keskraamatukogu).

INTERNET

Infotehnoloogias oli rahvaraamatukogude suurim edasimineku internetiseerimises. Kui 1999. a. lõpuks oli internetiühendusi 97 (16,8%), siis 2000. a. oli 213 (37%).

Selle käigus said püsiühenduse paljud maaraamatukogud. Rohkem kui pooltel Põlvamaa, Jõgevamaa, Harjumaa, Läänemaa, Hiiumaa raamatukogudel on laivõrk.

213 internetiühendusesti oli püsiühendusi 169 (s.o peaaegu 80 %

kõikidest ühendustest. Üldine juurdekasv laivõrgu ühendustel 119,6%....)

Kuidas oli hetkeolukord 2000.a. lõpus?

	Internetiühendusega rmtk.sid	Püsiühendusi
Tallinn	18	18
Tartu	2	2
Pärnu	1	1
Kohtla-Järve	1	1
Narva	1	1
Sillamäe	1	1
Harjumaa	33	26
Hiiumaa	6	6
Ida -Virumaa	6	4
Jõgevamaa	18	17
Järvamaa	11	10
Läänemaa	12	7
L-Virumaa	9	5
Põlvamaa	19	17
Pärnumaa	9	8
Raplamaa	12	6
Saaremaa	13	9
Tartumaa	11	5
Valgamaa	6	4
Viljandimaa	13	12
Võrumaa	11	9
	213	169

Alljärgnevalt oleme teinud kokkuvõtte maakonniti, millised raamatukogud omavad millist internetiühendust.

TALLINN

Raamatukogu	Ühendusviis	Internetiüh.töökohti
Tallinna KRK	Püsiliin	27
Kadrioru	püsiliin	5
Kalamaja	püsiliin	3
Kopli	püsiliin	4
Laagna	püsiliin	5
Laagna Laste rk	püsiliin	2
Merivälja	püsiliin	2
Männi	püsiliin	4
Männiku	püsiliin	3
Pelguranna	püsiliin	4
Pirita	püsiliin	3
Pääsküla	püsiliin	3
Salme	püsiliin	2
Sõle	püsiliin	4
Sääse	püsiliin	4
Tondi	püsiliin	3
Torupilli	püsiliin	4
V-Õismäe	püsiliin	5

Tartu Linna KRK

Tartu	püsiliin	26
Annelinna rmtk.	püsiliin	3

Pärnu Linna KRK

Pärnu Linna KRK	püsiliin	18
-----------------	----------	----

Narva Linna KRK

Narva Linna KRK	püsiliin	23
-----------------	----------	----

Sillamäe Linna KRK

Sillamäe Linna RK	püsiliin	1
-------------------	----------	---

Kohtla-Järve Linna KRK

K-Järve Linna KRK	püsiliin	9
-------------------	----------	---

Harjumaa

Internetiüh. töökohti

Harju MRK	Püsiliin	15 koos (AIP)
Kehra	Püsiliin	2
Aegviidu	Püsiliin	1

Viimsi vallark	Püsiliin	3
Saku vallark	Püsiliin	2
Saue vallark	Püsiliin	4
Aruküla	Püsiliin	1
Ardu külark	Püsiliin	2
Harju-Risti rk.	Püsiliin	1
Hüüru külark	püsiliin	
Jüri külark.	Püsiliin	7
Kernu külark.	Modem	1
Klooga külark	Püsiliin	2
Kolga külark	Püsiliin	1
Kose külark.	Püsiliin	2
Kose-Uuemõisa	Püsiliin	2
Kostivere rk	Modem	1
Kuusalu rk.	Püsiliin	3
Lagedi külark	Püsiliin	2
Loo külark.	Modem	1
Neeme külark.	Modem	1
Oru külark.	Modem	1
Padise külark	Püsiliin	2
Pikavere rk.	Püsiliin	1
Raasiku rk	Püsiliin	3
Tabasalu rk	Püsiliin	3
Turba külark	Püsiliin	1
Vaida külark	Püsiliin	6
Vasalemma rk	Püsiliin	1
Vihaseo rk	Püsiliin	1
Viinistu rk	Modem	1
Vääna külark.	Modem	1
Ääsmäe rk.	Püsiliin	4

Hiiumaa Internetiüh töökohti

Kärdla KRK	püsiliin	6
Käina	püsiliin	3
Kõrgessaare	püsiliin	2
Suuremõisa	püsiliin	1
Emmaste	püsiliin	3
Hellamaa	püsiliin	2

Ida-Virumaa Internetiüh töökohti

Jõhvi KRK	püsiliin	10
Jõhvi AIP	püsiliin	6
Kiviõli rmk.	püsiliin	1
Tudulinna	püsiliin	1
Vaivara	modem	1
Voka rmk.	modem	1
Aseri rmk.	püsiliin	1

Jõgevamaa

Internetiüh töökohti

Jõgeva KRK	Püsiliin	3
Jõgeva Linna Rmtk	püsiliin	3
Mustvee Linna Rk	püsiliin	1
Aidu rmtk	püsiliin	1
Esku rmtk	püsiliin	1
Kasepää rmtk.	püsiliin	1
Kuremaa rmtk	püsiliin	1
Laiuse rmtk	püsiliin	1
Pajusi rmtk	püsiliin	1
Pala rmtk.	püsiliin	1
Palamuse rmtk.	püsiliin	1
Puurmani rmtk.	püsiliin	1
Saare rmtk.	modem	1
Siimusti rmtk.	püsiliin	1
Tabivere rmtk.	püsiliin	1
Torma rmtk.	püsiliin	1
Vaimastvere rmtk.	püsiliin	1
Voore	püsiliin	1

Järvamaa

Internetiüh töökohti

Järvamaa KRK	Püsiliin ja modem	10
Türi rk.	Püsiliin	8
Ambla rk.	Modem	1
Järva-Jaani rk	Püsiliin	3
Kareda rk.	Püsiliin	2
Koeru rk.	Püsiliin	1
Lehtse rk.	Püsiliin	1
Oisu rk.	Püsiliin	4
Taikse rk.	Püsiliin	3
Tarbja rk.	Püsiliin	1
Väätsa rk.	Püsiliin	1

Läänemaa

Internetiüh töökohti

Keskrmtkkogu	püsühendus	17
Lihula LRK	modem	?
Kirbla	modem	1
Kõmsi	püsiliin	2
Martna	modem	1
Metsküla	?	1
Noarootsi	püsiliin	2
Nõva	püsiliin	1
Oru	püsiliin	2
Risti	modem	1
Tuudi	modem	1
Vormsi	püsiliin	2

Lääne-Virumaa

Internetiüh töökohti

Lääne-Virumaa KRK

29

	püsiliin	
Haljala	modem	1
Lepna	modem	1
Rakke	püsiliin	1
Roela	püsiliin	1
Tamsalu	modem	1
Tapa	püsiliin	11
Vinni-Pajusti	püsiliin	1
Viru-Nigula	modem	2

Põlvamaa

Internetiüh töökohti

Põlva KRK	Püsiliin	18
Räpina	Püsiliin	5
Himmaste	Püsiliin	1
Kanepi	Püsiliin	1
Leevaku	Püsiliin	2
Leevi	Püsiliin	1
Linte	Püsiliin	2
Mikitamäe	Püsiliin	2
Mooste	Püsiliin	1
Orava	Püsiliin	4
Peri	Püsiliin	1
Põlgaste	Püsiliin	1
Ruusa	Püsiliin	1
Taevaskoja	Modem	1
Tilsi	Modem	1
Valgjärve	Püsiliin	3
Vastse-Kuuste	Püsiliin	3
Võõpsu	Püsiliin	2
Värska	Püsiliin	2
Maakond kokku		29

Pärnumaa

Interneti püsiih

Audru rmtk	püsiliin	3
Häädemeeste rk.	modem	1
Lindi rmtk.	püsiliin	4
Paikuse rmtk.	püsiliin	1
Tali rmtk	püsiliin	3
Tori rmtk.	püsiliin	2
Tõstamaa rmtk.	püsiliin	3
Sindi Linna rmtk.	püsiliin	6
Kilingi –Nõmme rmtk.	püsiliin	3

Raplamaa

Internetiüh töökohti

Rapla KRK	püsiliin	11
Märjamaa	püsiliin	4
Eidapere	püsiliin	1
Haimre	modem	2

Kehtna	püsiliin	4
Kuusiku	modem	1
Käru	püsiliin	2
Laukna	modem	1
Sipa	püsiliin	1
Valgu	modem	1
Vana-Vigala	modem	1
Varbola	modem	2

Saaremaa Internetiüh töökohti

Saare Maakonna KRK	püsiliin	14
Eikla	modem	1
Kaarma	modem	1
Kihelkonna	püsiliin	1
Kärla	püsiliin	2
Laimjala	püsiliin	1
Metsküla	modem	1
Mustjala	püsiliin	1
Orissaare	püsiliin	3
Pärsama	modem	1
Salme	püsiliin	1
Tornimäe	püsiliin	1
Valjala	püsiliin	2

Tartumaa Internetiüh töökohti

Kõrveküla Rk	püsiühendus	4
Härma Rk	püsiühendus	1
Ilmatsalu	modem	1
Lähte	modem	1
Nõo	püsiühendus	4
Roiu	modem	2
Rõngu	modem	1
Tõrvandi	püsiühendus	2
Vara	modem	1
Võõpste	modem	1
Ülenurme	püsiühendus	3

Valgamaa Internetiüh töökohti

Valga KRK	Püsiliin	20
Otepää	Modem	1
Tõrva	Püsiliin	2
Hummuli	Püsiliin	3
Kuigatsi	Modem	1
Tsirguliina	Püsiliin	1

Viljandimaa Internetiüh töökohti

Viljandi Linnark.	Püsiliin	13
Karksi –Nuia	Püsiliin	1
Mõisaküla	püsiliin	1
Võhma	püsiliin	1
Karksi	modem	1

Kõpu	püsiliin	1
Leie	püsiliin	1
Olustvere	püsiliin	4
Suislepa	püsiliin	1
Vana-Võidu	püsiliin	1
Vastemõisa	püsiliin	2
Viiratsi	püsiliin	2
Õisu	püsiliin	1

Võrumaa

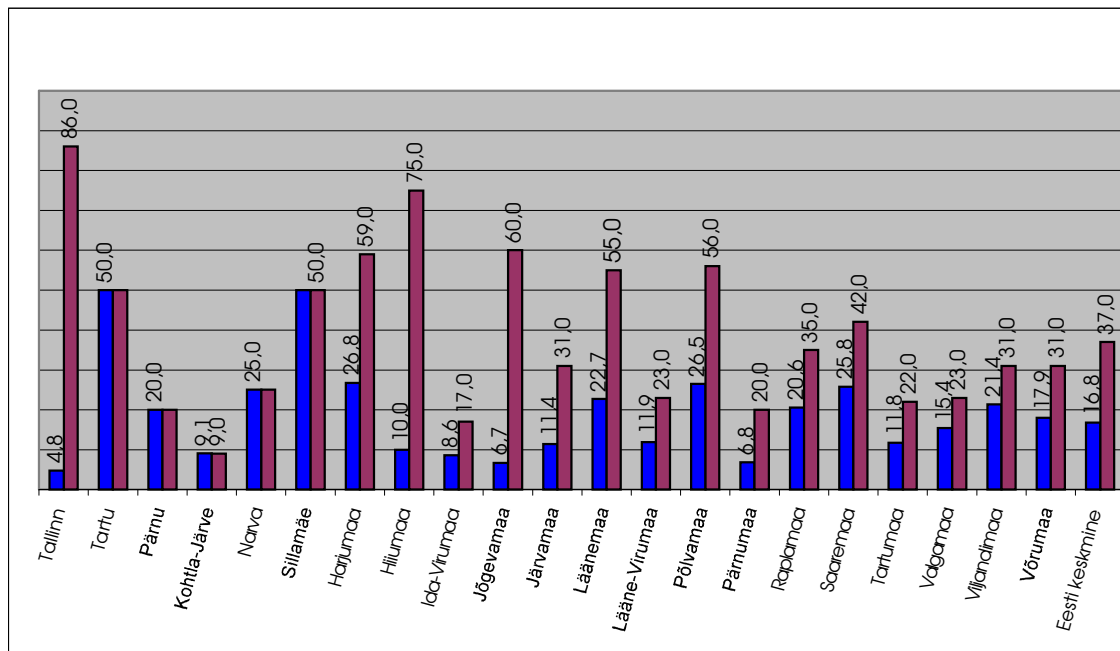
Internetiüh töökohti

Antsla	püsiliin	4
Haanja	püsiliin	4
Kasaritsa	püsiliin	1
Kuldre	püsiliin	1
Lasva	püsiliin	5
Luhamaa	modem	1
Meremäe	püsiliin	1
Misso	püsiliin	3
Tsooru	modem	1
Varstu	püsiliin	1
Võrumaa KRK	püsiliin	19

Laivõrguühendusega raamatukogud 1999 ja 2000.

Internetiseerimist ootavad kõik maakonnad, kuid allpool oleval joonisel, kus on raamatukogude %, kes omavad püsühendust, on näha, millistes maakondades teostus projekt esimeses etapis.

Endistes vabariiklikes linnades edasiminekut ei toimunud, võib ju öelda et üldises eesti plaanis on seal olukord rahuldav (v.a. K-Järve), arvestades üldisi raamatukogude võimalusi, (20-50%) üldises linna plaanis on kindlasti internetiteenust liialt vähe. Eriti värvikas on Tallinn sellel skeemil 4,8% - 86%-le.



ELEKTRONKATALOOG (Siinkohal olen väljatoonud raamatukogude endi kommentaarid javäljaarvestatud %-d elektroonilise kataloogi kujundamisest)

Tallinn

Arvutis 90 394 kirjet.

Tartu linn

Tahab üle minna elektroonilisele laenutusele 2002, 12% kogudest arvutis Keskraamatukogus internetiklass 11 lugeja kohaga, aktiivselt toimib kodulehe täiendamine ja ERÜ Tartumaa Kogu kodulehe loomine

Kohtla-Järve

Diskettidel toimub kirjete transport, kesk aastat varastati andmebaas koos Kirjasto andmebaasidega, umbes kolmandik failidest taastatakse.

Ülevaatlikult on tabel kuludest infotehnoloogiale 7aasta lõikes, kus on täpselt näha, kust on kõik raha tulnud nende aastate jooksul. Raamatukogul on täpne ülevaade! Riigilt saadud 55,6%.

Narva

Arvutis 3% kogudest.

Sillamäe

Arvutis 29% kogudest

Pärnu KRK

Arvutis 38,6% kogudest

Saksa lugemissaalis laenutamine ja statistika

Harjumaa

Infotehnoloogilised vahendid 41 –el raamatukogul s.o 73% raamatukogudest

Raamatukogu tarkvara olemas 48% raamatukogudest, põhikogu täielikult elektronkataloogis Vaida, Jüri ja Lagedi rmtk.del, alustavad laenutamisega Keskraamatukogul 31 % kogudest arvutis.

Ida-Virumaa

Infotehnoloogia 12 raamatukogul

Diskette saavad 2, e-maili teel 1 raamatukogu

Voka raamatukogu võtab kasutusele laenusmooduli

Jõgevamaa

Arvutis 53% kogudest, lasteosakonnal 67% kogudest

Kirjasto 9 raamatukogul

Läänemaa

Arvutis 41,3% kogude nimetustest

22est raamatukogust 18 nes töökohaarvuti,

diskettidel saavad 9 külaraamatukogu, K3000 ka 9 raamatukogul

Lääne-Virumaa

Arvutis 80% kogudest, Kadrinas 41%, Viru-Nigula 37%

automatiseeritud 42% raamatukogudest

Põlvamaa

Töökohaarvutid 21 raamatukogus,(34)

Elektronkataloog 11 raamatukogus

Tilsi läks üle arvuti laenutusele, kuid arvuti varastati...

Räpinas sisestatud 13,9% kogudest, Vastse –Kuuste 21,9% kogudest teistes külakogudes alla 10%

külad saanud kirjeid disketil

Pärnumaa

Elektroonil. kataloog 10 rmtk.s , Häädemeestel 57%, Libatse39%

2 rmtk. saavad disketil

Arvutid 22-el raamatukogul (50%)

2000.a. said arvutid 6 raamatukogu

Raplamaa

Keskraamatukogus arvutis 29% eks. kirjeid, küladele diskettidel, raamatukogu tarkvara 11 raamatukogul Kirjasto ja Raamat 2000

Saaremaa

Keskraamatukogus arvutis 54%(eks.)

Kärla, Tornimäe valmis, sellel aastal alustavad laenutamist

Arvutid 18 külakogus, nendest raamatukogutarkvara KIRJASTO 5 raamatukogul

Kirjed saadakse diskettidel KRKst

KRK loodab parandada riist ja tarkvara olukorda koos uue majaga

Tartumaa

KRK-s põhikogudest 80% arvutis, elektroonilised. katal. 12 raamatukogus, kirjeid saavad 7 raamatukogu

Valgamaa

Keskraamatukogus arvutis 58,7% eks. kirjetest, toimub elektrooniline laenus, nimetused on kõik sees.

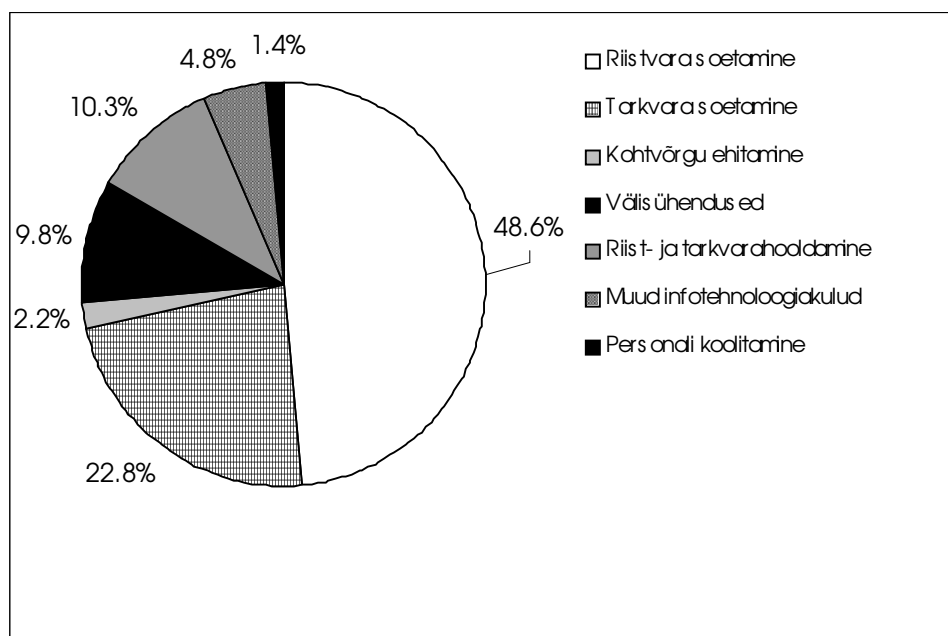
Elektr.katal. Otepää, Tõrva, linnas, 6-es külaraamatukogus Kirjasto, 4 rmtk.(külad transportinud katseliselt kirjeid)

Viljandimaa

KRK 50% kogudest arvutis, 4-5 külaraamatukogul 50% kataloogis, Raamatukogu tarkvara kasutab üldse 12 raamatukogu

Võrumaa

Sisestatud 54% kogust(eks), 17 rmtk saavad disketil, sellest aastast koos raamatupakiga



INFOTEHNOLOOGIA KULUD

2000. aastal kulutati rahvaraamatukogudes infotehnoloogiale 11,2 miljonit krooni. Sellest saadi riigilt 2,8 miljonit (25%) ja omavalitsustelt 8,3 miljonit (74%) ning muudest allikatest 0,14 miljonit krooni (1%).

See on keskmiselt ühele keskraamatukogule 274 100 krooni, linnaraamatukogule 32 400 krooni, lasteraamatukogule 14 000 krooni ja külaraamatukogule 7100 krooni.

Rahvaraamatukogude infotehnoloogikulud kululiikide kaupa.

Endiselt olid kõige suuremad riistvara kulud, mis moodustasid peaaegu poole rahvaraamatukogude infotehnoloogia kuludest. Personali koolituse raha on küll säilinud, kuid kindlasti vajaks see suurendamist. Kasvanud on tarkvara soetamine, eriti keskraamatukogudes. See on seotud INNOPACI-i ostmisega Tallinna KRK-le ja Tartu KRK-le. Loomulikult on tõusnud ka välisühenduste ehitamine, sest oli ju riigi põhitähelepanu suunatud maapiirkondade laivõrguühenduste väljaehitamisele. Kulude jaotust erinevates rahvaraamatukogude tüüpides näitab alljärgnev tabel. Siin on võrdlevalt ära toodud ka 1999. aasta Eesti raamatukogude keskmised kulud.

RK tüüp	Riistvara soetamine	Tarkvara soetamine	Kohtvõrgu ehitamine	Välisühendused	Riist- ja tarkvara hooldamine	Muud IT-kulud	Personali koolitamine
Keskrk-d	37.4%	40.8%	1.1%	4.4%	8.7%	6.2%	1.4%
Linnark-d	82.9%	4.2%	0.7%	3.0%	7.5%	1.4%	0.3%
Lasterk-d	96.0%	2.2%	0.0%	0.0%	1.8%	0.0%	0.0%

IT KULUD KOKKU				
	KOKKU	RIIGILT	OV	Mujalt
Tallinn	3354	25	3329	
K-Järve	89.45	30	59.45	
Narva	420	25	351	43.9
Pärnu				
Sillamäe	64.2	25	39.2	
Tartu	1057.8	40	1017.8	
Harjumaa	1237.3	754.1	482.2	1
Hiiumaa	100	46	54	
I-Virumaa	292.5	50	242.5	
Jõgevamaa	519.2	408.1	111.1	
Järvamaa	393.8	236	157.8	0
Läänemaa	298.9	75	223.8	0
L-Virumaa	333.2	90	243.2	
Põlvamaa	318.7	82.3	216.4	20
Pärnumaa	634.1	145	460.6	28.5
Raplamaa	207.5	45	159.5	3
Saaremaa	145.2	45	100.2	
Tartumaa	245.5	71.8	138.6	35
Valgamaa	386	45	341	0
Viljandimaa	551.4	250.7	285	15.7
Võrumaa	305	55	250	0
Rahvarmtk.	10953.75	2544	8262.35	147.1

IV. Personali juhtimine ja areng.

Aruannete põhjal selgub, missugust täiendkoolitust raamatukoguhoidjad on aasta jooksul saanud, millised on nende soovid enesetäiendamiseks ning missugused probleemid sellega kaasnevad.

Erialast täiendust on võimalik saada õige mitmetest koolituskeskustest. Kõige enam osalesid raamatukoguhoidjad

- TPÜ infotöö õppekeskuse
- Viljandi Kultuurikolledzi
- Eesti Rahvusraamatukogu
- Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse
- Rahvakultuuri Arenduskeskuse
- ATP Tarkvara koolitustel.

Raamatukoguhoidjad hindavad ka suvelaagreid. Nii nimetatakse rahvaraamatukogude, ERÜ maa- ning kooliraamatukogude sektsioonide laagreid. Hinnatakse seda, et seal arutatakse erialaküsimusi ning suur hulk kolleege saab korraga neis osaleda, probleemidest kuulda ja arutada. Arvestades, et rahvaraamatukogude laagreid on juba üle kahekümne korraldatud, ERÜ maaraamatukogude laagreid kümnel korral ning kooliraamatukogudele 3 korral - on

need tõesti muutunud traditsiooniks ning raamatukoguhoidjate poolt oodatud. Kõige aktuaalsemad teemad olid möödunud aastal kavandatav haldusreform Eestis, raamatukogude arengukavad, kooliraamatukogude töökorraldus, raamatukoguhoidjate täiendõpe jne. Meelsasti on raamatukoguhoidjad koondunud teadmiste saamise eesmärgil õpiringidesse nagu "Semud", "Õpi ja tegutse". Nimetatud õpingid tekkisid 90-ndate aastate alguses ning on siiani oma tegevust õigustanud. Raamatukoguhoidjatele pakuvad kursusi ja seminare peale eelpoolnimetatud koolituskeskuste ka teised asutused. Näiteks osalesid raamatukoguhoidjad veel koolitusfirma ESKO seminaril "Rahvusvaheline projektijuhtimine", hinnatavad on Soome Instituudiga toimuvad ühisseminarid.

Maakonna/linna keskraamatukogude aruannetest selgub, et raamatukoguhoidjate täienduskoolitusele kulutatakse eelarvest 1 – 2%, aga ka vähem raha. Seoses pingeliste eelarvetega võib maaraamatukogudel koolitusraha kas üldse üldse puududa või on see summa väga väike.

Raha vähesuse tõttu arvavad maaraamatukoguhoidjad, et kõige ligemalt kõige väiksemate kulutustega peaks saama koolitust maakonna/linna keskraamatukogust.

Maakonna/linna keskraamatukogud korraldavadki oma raamatukoguhoidjatele seminare (see arv on erinev maakonniti erinev umbes 6 –8 üritust aastas), korraldavad ka piirkondlikke seminare ja suvelaagreid, õppekursioone.

Missugustel teemadel siis koolitust kõige rohkem vajati ja korraldati? Jällegi maakonniti ja raamatukoguti on see erinev. Nii näiteks Tallinna ja Tartu Linna Keskraamatukogud, kes ühinesid integreeritud raamatukogusüsteemiga INNOPAC asetavadki pearõhu sellega seonduvale. Tartu Linna KRK pani aruandeaastal pearõhu teenindajate koolitusele ja arvutikoolitusele. Neid kahte suunda jätkatakse ka käesoleval aastal. 2001.aastal jätkatakse ka INNOPAC-is erinevate moodulite koolitust. Tallinna KRK pühendub uuel aastal harukogude töötajate koolitamisele internetiteeninduses ning kogude sisestamisele INNOPAC-is.

Arvuti ja internetialast koolitust jätkavad teisedki raamatukogud. Valga KRK ütleb, et kuna maaraamatukogudel koolitusraha napib, siis sedalaadi koolitust korraldab KRK ise ning KIRJASTO kasutamist juhendab programmihaldur.

Vajalikuks peavad raamatukoguhoidjad endiselt projektijuhtimise seminari. Seda näitab eelpoolnimetatud fakt, et möödunud aastal jätkus huvilisi ja teadmiste otsijaid nii ESKO rahvusvahelisele projektijuhtimise koolitusele kui ka Eesti Rahvusraamatukogu projektijuhtimise koolitusele.

Alati on oodatud ja vajatakse juhtimisalast koolitust olenemata raamatukogutüübist.

Kokkuvõttes võib öelda, et keskraamatukogu osa raamatukoguhoidjate täienduskoolituses on väga oluline ja tähtsus aina kasvab. Ja seda asjaolul, et maaraamatukoguhoidjatel on taskukohane tulla keskkogu koolitusele kui osaleda mujal; oodatud on lühiajalised seminarid, sest vallavalitsus ei ole huvitatud raamatukogu pikaajalisest kinniolekust. Ja oluline on ka see informatsiooni liikumise seisukohalt, et kogu see informatsioon, mis tuleb keskkogudesse, peab ka edasi liikuma maaraamatukogudesse – iga maaraamatukoguhoidjani. On tänuväärt, et piirkondlikud ettevõtmised on jälle populaarsuse saavutanud. Hea algatus on piirkondlike keskraamatukogude direktorite ühisnõupidamised, arutelud. Taoline algatus sündis Narva KRK direktori Ingrid Erilai poolt, kes pani aluse Ida-Virumaa keskraamatukogude direktorite kooskäimistele. Sellele eeskuju järgivad teisedki piirkonnad nagu Lõuna ja Kagu-Eestis, Kesk-Eestis.

Ida-Virumaal on üldse raamatukoguhoidjate koolitus aktiivne. Narva KRK korraldab Ida-Virumaal piirkondlikke seminare kaasates nii rahva- kui kooliraamatukoguhoidjad. Kaasates

koostööprojektidesse suuremaid teadusraamatukogusid nagu Rahvusraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Teabekeskust kui Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu korraldatakse Narvas, aga ka teistes Ida-Virumaa linnades üleriigilisi ja rahvusvahelisi seminare.

Kõrveküla raamatukogu aruandest lugesin, et ta korraldas aastas 6 seminari, seminarlaagri ja õppekursiooni naabermaakonna (Valga) raamatukogudesse, milles kokku osales 292 Tartumaa raamatukoguhoidjat.

Keskraamatukogude osatähtsus kasvab ka sellega, et nad muutuvad praktikabaasideks nii Viljandi Kultuurikolledži kui Tallinna Pedagoogikaülikooli üliõpilaste juhendamisel.

Olulisel kohal on raamatukoguhoidjate õppereisid nii kolleegide juurde Eestis kui välismaal.

Pärnu Keskraamatukogu peab töötajate täiendkoolitust väga oluliseks ning keskkogu töötajad osalesid 2000.aastal 35-l erineval koolitusel Eestis ja välismaal (Münchenis, Kaunases).

Pärnu Keskraamatukogu peab prioriteeseteks keskraamatukogu töötajate ettevalmistamist tööks ühtse meeskonna ja uue töökorraldusega uues ehitatavas majas. Seda loodetakse teha koostöös Rahvusraamatukoguga.

Ka harukogutöötajatele tuleb rohkem kavandada õppusi ja mõttevahetusi.

Tallinna KRK on mures, et raamatukogusüsteem, eeskätt Tallinna KRK vajab uusi noori keskastmejuhte. TPÜ lõpetajad valivad raamatukogu asemel töö mingis muus asutuses.

Küsimus on ka selles, kui hästi üldse on TPÜ, ka Viljandi Kolledži lõpetajad ettevalmistatud juhi tööks.

Raamatukoguhoidjad täiendavad end kursustel, sooritavad kutseeksami. Õpivad Viljandis ja TPÜ-s kaugõppes.

Rahvaraamatukogudes töötab täna ligi 1 300 raamatukoguhoidjat ning neist 58,2% omab raamatukogunduslikku haridust. Kindlasti tuleb mõelda, kuidas süsteemsemalt korraldada raamatukoguhoidjate täiendõpet nii riiklikul kui maakondlikul tasandil.

V. Lugejateeninduse põhinäitajad

Võrreldes 1999.aastaga kasvas keskmine lugejate arv 4,1%.

Lugejate kasvutempo on aeglustunud. 1998.a. oli Eesti keskmine lugejate kasv 5,8%, 1999.a. oli Eesti keskmine lugejate kasv 3,2% ja 2000.a. nagu öeldud 4,1%.

Võrreldes 1999.aastaga kasvas keskmine külastuste arv 9,6%. Külastuste kasvutempo on viimastel aastatel kõrge. Keskmine kasvuprotsent oli 1998.a. 9,3%, 1999.a. 7,9% , 2000.a. 9,6%.

Eesti keskmine laenutuste arv vähenes 2000.a. 9,3% . Põhjuseks arvestuslikud muutused.

Nagu öeldud Eestis tervikuna lugejate kasv jätkub, vaatamata sellele, et elanike arv väheneb. Mõnes maakonnas lugejate arv siiski väheneb. Suurel määral on see seotud kohallugemise arvestuslike muutustega!

Lugejate arv on vähenenud mõnes keskraamatukogus (Jõhvi Linna Keskraamatukogus, samuti Lääne-Virumaa, Põlva ja Võru Keskraamatukogus). Nendes keskraamatukogudes on lugejate arvu vähenemine tingitud eeskätt kohalikus arvestuse uuest korrast, mille kohaselt lugejaid, kes kasutavad vaid lugemissaali, lugejaks ei registreerita. Lugejate arvu suurenemine maakonna teistes raamatukogudes pole sageli korvanud keskraamatukogude tagasiminekut ja nii on vähenenud lugejate arv Lääne-Virumaal, Võrumaal, Põlvamaal (kus on ka nähtavasti teisi põhjuseid, mis sisulist aruannet lugedes hästi välja ei tulnud), Ida-Virumaal, kus üheks languse põhjuseks oli Toila Sanatooriumi Rk sulgemine.

Lugejate arv langes veidi ka Tartu linnas ja Pärnu linnas. Seal oli põhjuseks raamatukogude sulgemine remondi tõttu (Koidula nim. Harurk Tartus, Ranna ja Rääma Pärnus).

Maalugejate arv kasvas, kusjuures märgatavalt tuli lugejaid juurde seal, kus raamatukogud said uued ruumid. (seda on oma aruannetes maininud Lääne – Virumaa, Ida-Virumaa).

1999.a. oli Eestis kokku 440 797 lugejat, neist 147 796 maal (s.o. 33,5%); 2000. a. oli Eestis kokku 449 495 lugejat, neist 150 691 maal (s. o. 33,5%). Seega maalugejate absoluutarv kasvas, kuid osakaal lugejate üldarvust jäi Eestis tervikuna samaks.

Seega rõhutame veelkord, lugejate arvu vähenemine mõnes maakonnas on seotud kohallugemise arvestuslike muutustega!

Raamatukogude kasutamise jätkuvast intensiivsusest annab tunnistust aasta-aastalt kasvav külastuste arv.

Raamatukogusid külastatakse sagedamini, sest laenutustähtaegu on lühendatud ja korraga laenutatavate teavikute arvu vähendatud (uudiskirjanduse eksemplaarsus on ju väike!). Huvi raamatukogude vastu on kahtlemata suurendanud Interneti ühenduste toomine raamatukogudesse ja Internetipunktide avamine.

Lähtuvalt lugejateeninduse näitajatest võib 2000.a. maakondi grupeerida järgnevalt:

1. grupp on kõige suurem ja kõige tüüpilisem.

Linnas/maakonnas suurenes lugejate ja külastuste arv, vähenes laenutuste arv

2. grupi moodustavad maakonnad, millest kõnelesin eespool.

Lugejate arv langes, külastuste arv tõusis ja laenutused langesid. (Tartu, Pärnu, Narva, Ida – Virumaa, Lääne – Virumaa, Põlvamaa, Võrumaa).

3. grupi moodustavad Tallinn, Harjumaa ja Tartumaa, kus kõik lugejateeninduse näitajad tõusid k.a. laenutused.

Eraldi tuleb ära märkida Hiiumaa, kus lugejate arv tõusis, kuid külastuste arv vähenes ligi 6000 ja vähenes ka laenutuste arv.

Nagu eelpool mainitud suurenes laenutuste arv Harju- ja Tartumaal. Harjumaal tõusis laenutuste arv maaraamatukogudes. Külaraamatukogude laenutuste arvu tõus korvas teiste languse ja maakond tervikuna jäi plussi. Tartumaal suurenes laenutuste arv nii Kõrveküla raamatukogus kui külaraamatukogudes, vaid linnaraamatukogudes ja Elva Lasteraamatukogus toimus vähenemine.

Võrreldes 1999. aastaga on lugejateeninduse näitajad tõusnud ka Tallinna raamatukogudes. Kuigi keskraamatukogu näitajad pole jõudnud 1998 aasta tasemeni, mis on praegustes ruumides ka täiesti mõisteta, on linna- ja lasteraamatukogudes suurenenud nii lugejate, külastuste kui laenutuste arv. Need näitajad on tõusnud ka linnas tervikuna, ületades nii 1999. kui 1998. aasta taseme.

Kohalkasutuse ümberarvestusest tulenevalt ongi siiski paratamatu, et laenutuste arv vähenes. Järva- ja Pärnu maakonnas tervikuna on laenutuste arv vähenenud, kuid maal on kasvanud. Laenutuste arv vähenes tervikuna ka Kohtla-Järve linnas, kuid linnaraamatukogudes tõusis. Üksikute raamatukogude tagasimineku korvas teiste raamatukogude laenutuste arvu kasv. Laenutuste arvu tõus oli täheldatav ka Valgamaa linnaraamatukogudes.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et laenutuste arv langes nendes raamatukogudes, kus on head kohalkasutuse võimalused (keskraamatukogud, linnaraamatukogud, lasteraamatukogud). Nendes raamatukogudes langes mõnevõrra ka lugejate arv. Kuid vähenemine oli seotud arvestuslike muutustega. Raamatukogusid külastatakse endiselt väga intensiivselt ja teavikuid laenutatakse aktiivselt nii kohalkasutuseks kui koju.

RVL

Peamiselt kasutatakse maakonnasisest RVL-i. On intensiivistunud KR kogude kasutamine eelkõige seoses maaraamatukogude komplekteerimissummade nappusega. Lääne - Virumaa, Järvamaa, Harjumaa ja Rapla toovad esile ka vallasise RVL-i kasutamise.

Harjumaa ja Põlva märgivad, et väljaspoolt maakonda on enamus kirjandust tellitud Eesti Rahvusraamatukogust ja Eesti Akadeemilisest Raamatukogust.

Põlva Keskraamatukogu rõhutab, et RVL-i teenus on muutunud märksa kiiremaks tänu võimalusele esitada tellimus elektrooniliselt.

Lugejateeninduse arengus näitab uude etappi jõudmist arvutiga laenutamine. Elektroonilist laenusmoodulit kasutati 2000. a. järgmistes keskraamatukogudes: Kärddla Keskraamatukogus, Pärnu Keskraamatukogu saksakeelse kirjanduse osakonnas, Võru Keskraamatukogu vanaraamatu osakonnas, Valga Keskraamatukogus.

Tartu Linna Keskraamatukogu prognoosib üleminekut elektroonilisele laenutusele 2002. a. Tallinna Keskraamatukogu loodab alustada sellega värskelt renoveeritud hoones.

VI. Kogud. Komplekteerimine.

Teavikute juurdetulek võrreldes 1999. aastaga suurenes Eestis vaid +0,4%. Märkimisväärne oli juurdetuleku kasv Tallinnas +22,9%, Lääne-Virumaal +12,1%, Saaremaal +11,1% ja Sillamäel 10,7%. Mõnevõrra suurenes juurdetulek ka Harjumaal +4,3%, Tartumaal +4,0% ja Valgamaal +0,3%.

Alljärgnevalt on esitatud teavikute juurdetulek (absoluutarvudes) tüübiti:

		Kasvu%
Keskrk-d	165602	+ 0,9
Linnark-d	129822	+ 4,0
Lasterk-d	8120	- 13,1
Vallark-d	21934	+ 7,3
Külark-d	212794	- 1,5
Muud rk-d	8641	- 14,0
Rahvark-d kokku	546913	+ 0,4

Tabelis "Teavikute juurdetulek maakondade/linnade lõikes" on esitatud absoluutarvudes teavikute juurdetulek ja samas veerus ka kasvuprotsent võrreldes 1999. aastaga. Eraldi veergudes on esitatud komplekteerimissumma kokku ja komplekteerimissumma omavalitsuselt (absoluutarvudes ümardatuna tuhandetes kroonides).

	Juurdetulek/ Kasvu%	Komplekteerimis- summa kokku	Komplekteerimissumma omavalitsuselt
Tallinn	77227 +22,9	6731,0	2560,0
Tartu	33339 -6,3	2518,0	919,0
Pärnu	16433 -22,2	1568,0	600,0
Kohtla-Järve	19342 -4,2	1628,6	622,6
Narva	31203 -15,7	2180,6	682,1
Sillamäe	10565 +10,7	652,0	275,0
Harjumaa	55007 +4,3	5400,9	2675,2
Hiiumaa	5703 -21,9	658,0	395,0
Ida-Virumaa	22536 -0,2	2314,1	1200,2

Jõgeva	21665	-0,9	2178,5	1159,5
Järvamaa	20127	-2,5	2055,0	975,1
Läänemaa	14374	-3,9	1464,3	728,0
Lääne- Virumaa	37058	+12,1	3707,3	1840,6
Põlva	23945	-5,4	2299,9	1487,0
Pärnumaa	22666	-2,1	2427,0	1426,0
Rapla	20553	-9,2	2126,5	1211,0
Saaremaa	18618	+11,1	1721,3	837,8
Tartumaa	25168	+4,0	2312,8	1109,6
Valga	16347	+0,3	1794,6	849,6
Viljandi	31166	-4,9	2954,5	1416,1
Võru	23871	-1,8	2384,6	1330,8
EESTI	546913	+0,4	51077,5	24300,2

- Komplekteerimise peamiseks hankeviisiks on ostud. Probleemiks on komplekteerimissummade vähesus ja ilmutavast trükitoodangust kiire ja ülevaatliku info saamine. Eelinformatsioonis puudub raamatu täpne pealkiri, hind, lugejamäärang, teose sisu avav täpsem annotatsioon.

Läänemaa on toonud esile, et 2000.aastal toimus info suhtes nihe paremusele, sest paranes võimalus Interneti vahendusel saada kiiret infot ilmutavast trükistest, sest kirjastused avavad kodulehekülgi.

Seepärast on ka mõistetav Kohtla-Järve KR komplekteerimisosakonna mure, et 2000.a. ei saanud osakond rahapuudusel Internetiühendust.

- Seni kui rahalised võimalused ei parane, ei saa suurendada teiste infokandjate hankimist, sest nõudlus raamatute järele on väga suur. Auviste vähese komplekteerimise põhjusena on toodud esile ka kuulamiseks vajalike muusikariistade vähesust. (Lääne-Virumaa).

Komplekteerimissummade nappus sunnib aasta aastalt vähendama eksemplaride arvu, et hankida võimalikult rohkem nimetusi (seda märgivad oma aruandes Pärnu ja Valga Keskraamatukogu. Valgamaal vähendati ilukirjanduse eksemplaarsust ja selle arvel suurendati liigikirjanduse nimetuste arvu.

Kogude korrastamisega tegeldakse kõikjal. Kogud on valdavalt aegunud liigikirjandusest puhastatud; leidub vähekasutatavat teiste rahvaste ilukirjandust ja liigseid dublett-eksemplare, mis tuleks kogudest eemaldada. Kõikjal tuleks läbi vaadata ja puhastada lastekirjanduse kogud.

Jõgeva KR märgib, et korrastamine on põhjalikum KR-s, kus arvutisse sisestamise käigus kõrvaldatakse kõik mittevajalik. Maaraamatukogud korrastavad kogusid peamiselt seoses uute ruumide saamisega või seoses remondiga.

Lääne-Virumaa KR seevastu kirjutab: "On hinnatav, et veidi on hoogustunud vananenud ja lagununud kirjanduse kustatamine kõigis maakonna raamatukogudes".

Kuna komplekteerimissummasid napib, siis on eksemplaarsus väike ja raamat kulub ka kiiresti. Raamatukogud kulutavad rahalisi vahendeid ja energiat, et saabunud teavikuid säilitada ringluses võimalikult kaua. Raamatukogusse saabunud kirjandus kiletatakse, liimköites raamatud kiletatakse ja õmmeldakse läbi (uhiute raamatutega tehakse nii Tartu Linna KR-s ja Jõgeva KR-s, ka teiste maakondade üksikutes raamatukogudes).

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja Tapa Linnaraamatukogu on muretsenud kuni 2 cm paksuseid raamatuid klammerdada võimaldavad skreemaparaadid.

Kõitmine on väga kallis, seda teevad vaid üksikud raamatukogud väga haruldaste raamatute puhul.

Raamatukogutöötajad ei suuda kindlustada kogude säilivust varaste vastu (hulgaliselt hinnalisi teatmeteoseid on varastatud Lääne- Virumaa, Jõgeva raamatukogudest), kuid seda kurdavad kõik maakonnad ja linnad. **Rahvaraamatukogud vajavad elektroonilist raamatukaitsesüsteemi.**

Hoiutingimused on halvad Jõgeva Keskraamatukogus, kus ventilatsiooni puudumise tõttu raamatud hallitavad; Viljandi Linnaraamatukogus on ruumipuudusel osa raamatuid pakitud; Põlva Keskraamatukogul puudub aga hoidla.

Lühidalt komplekteerimise korraldusest mõningates maakondades ja Tartu ja Narva linnas.

Harju Maakonnaraamatukogu märgib, et komplekteerimine on viimastel aastatel olnud ilma oluliste ümberkorraldusteta, sest väljakujunenud süsteem võimaldab valida igale raamatukogule sobivaima lahenduse ja raamatukogud on valikuvõimalusega väga rahul. (Näiteks Maardu Raamatukogu ei komplekteeri maakonnaraamatukogu kaudu.)

Võimalus on igal soovijal iseseisvalt esitada tellimus komplekteerimisosakonnale või kasutada valla tugiraamatukogu vahendust. Lisaks tavapärastele infoallikatele nagu tellimislehed, ajakirjandus jne., kasutatakse Internetist saadavat teavet ja tellitakse otse Interneti raamatupoodidest. Oluline on võimalus muretseda trükiseid otse kirjastustest, kasutamata vahendajate teenust.

Järelkomplekteerimist tehakse viimastel aastatel just aasta lõpus, kui kirjastused teevad tühjendus- ja soodusmüüke.

Ida – Virumaal tegeleb 7 raamatukogu komplekteerimisega iseseisvalt. (See on 20% raamatukogudest.) Komplekteerimisosakonna kaudu saavad ühe kataloogikaardi 22 külaraamatukogu, disketil 2 ja e-maili teel 1 raamatukogu. Viimastel on raamatukoguprogramm Kirjasto 3000 ja nad koostavad elektronkataloogi.

Järvemaal saavad raamatukogud nende poolt tellitud raamatud keskkogust töödelduna ja koos kataloogikaartidega.

Kõrveküla Raamatukogu toob esile Internetiühenduse, mis hõlbustab suhtlemist 10 maaraamatukoguga (tellimislehed, tellimuste vastuvõtt jne.). Raamatuid on ostetud ca 85 vahendajalt.

Läänemaa rõõmustab aruandes, et 2000. aastast kasutab ka Lihula linnaraamatukogu keskraamatukogu komplekteerimisosakonna teenuseid. Seni kasutas Lihula vahendajate ja kohaliku raamatupoe abi, mis tekitas infolünki ja vajalikest raamatutest ilmajäämist. Omal käel komplekteerivad 2 raamatukogu. Ülejäänud maakonna raamatukogud saavad komplekteerimisosakonnast 1 kord kuus töödeldud teavikud raamatukaardi ja kataloogikaartidega. 2001.a. seoses Kirjastoga disketi uute teavikute kirjetega.

Pärnumaal toimub komplekteerimine keskkogu maateeninduse osakonna kaudu. 3 raamatukogu tellivad kirjandust otse, 1 saab raamatukauplusest. Koos raamatutega saavad raamatukogud kataloogikaardid, 2 raamatukogu saavad disketi.

Saaremaa Keskraamatukogu ostis raamatuid ca 35 kirjastusest ja vahendusfirmast. Kohaliku raamatukaupluse võimalusi on kasutatud tagasihoidliku valiku ja kõrge hinna tõttu äärmiselt vähe.

Kogu maakonna raamatukogudele raamatute tellimine ja summaarne arvestus toimus komplekteerimisosakonnas.

Viljandi Linnaraamatukogu kasutas 10 vahendusfirma teenuseid.

Alates 1998. aastast on kõik Viljandi maakonna raamatukogud saanud 2 korda kuus (arvuti või posti teel) komplekteerimisosakonna poolt koostatud tellimislehed ilmuvast uudiskirjandusest, mis sisaldavad lühianotatsioone ja hindu.

Valgamaal toimub raamatukogude komplekteerimine keskraamatukogu vahendusel, vaid Otepää Linnaraamatukogu komplekteerib ise.

Põhiosa ostetakse Postimehe Raamatuärist, venekeelne kirjandus OÜ Lomeliuselt. Sidemed on 49 tarnijaga.

Võrumaa Keskraamatukogu kirjutab, et 90% oma ostudest tutvuvad de visu. Teavike otsene ülevaatamine võimaldab teha otstarbekaid raamatuostu otsuseid. Võrumaal on 84% teavikutest hangitud suuremate vahendajate kaudu: Postimehe Raamatuäri, Greif, Duubel-Press, Raamatuvaramu, Teek. Otsesidemed on veel ca 15 kirjastusega.

Tartu linnas on komplekteerimise peamiseks hankeviisiks ostud. Võõrkeelset kirjandust on saadud ka annetustena. Oluline on, et saksakeelse kirjanduse komplekteerimine jätkus otse Saksamaalt avalikke raamatukogusid teenindavast keskusest. Kuigi komplekteerimissummad on napid, jätkatakse suunda, et Tartu Linna Keskraamatukogus oleks eestikeelne trükis nimetuste osas võimalikult ammendavalt esindatud.

Narva Keskraamatukogu märgib, et kogud täienesid peamiselt ostude teel, annetused moodustasid 0,9% juurdetulekust. Kinkida soovijaid on väga palju, kuid pakutav ei vasta vajadustele.

Kuna kogud on valdavalt venekeelsed, siis komplekteerimisel ollakse suuresti sõltuvad tarnijatest, kes toovad raamatuid Venemaalt.

2000. aastal pöörati põhitähelepanu nüüdiskirjandusele ja kaasaja teaduse ning tehnika probleeme kajastavatele teemadele. Tunduvalt on paranenud eestikeelse kirjandusega komplekteerimine.

Jätkuvalt on probleemiks tehnikakirjanduse vähene kättesaadavus piirkonna lugejatele olulistel teemadel. Teiseks oluliseks kitsaskohaks on Eestit kajastava koduloolise venekeelse kirjanduse vähesus, eriti nooremale koolieale. Ei saa pidada loomulikuks, kui algklasside õpilased peavad oma teadmisi täiendama täiskavanute ajalehtede lugemisega.

Narva Keskraamatukogu arvestab kogude komplekteerimisel ka kooliraamatukogude halva olukorraga ja tudengite vajadustega, kes õpivad Tartu või Tallinna kõrgkoolis.

See oleks lühidalt komplekteerimisest ja kogudest nii statistiliste kui sisuliste aruannete põhjal.

2001 aasta on olnud ärev seoses vabariikliku komplekteerimiskeskuse loomise ideega. Seoses sellega ja asjaoluga, et üha enam loeme raha, on tekkinud vajadus põhjalikumalt käsitleda sisulises aruandes komplekteerimisraha.

On ettepanek eraldi välja tuua raamatute hankimiseks kulutatud summad,
sellest omavalitsuse rahast.

Eraldi välja tuua teiste teavikute laadide (auviste, elektrooniliste teavikute) hankimiseks kulutatud summad.

Eraldi välja tuua tarvikute ostmiseks kulutatud summad.

Selliste andmete olemasolul on võimalik arvutada teaviku keskmist hinda
raamatu keskmist hinda
kulusid tarvikutele.

Loomulikult tuleb kokku leppida, kus esitada vöödkoodide muretsemiseks kulunud raha (kas infotehnoloogia või komplekteerimise all;

kus näidata summad, mis kuluvad teavikute parandamisele (kiletamine, köitmine).

Võib-olla on teisigi nüasse, mida tuleks arvestada. Ootame sellekohaseid ettepanekuid kas kirjalikult või meili teel: Anu.Nuut@nlib.ee

Heli.Priimets@nlib.ee, margitj@nlib.ee

VII. Bibliograafia- ja infotöö

Selles nii olulises raamatukogutöö lõigus töötatakse nii traditsioonilises vormis, kuid kasutatakse julgemalt ka elektroonilist vormi.

Traditsiooniliselt töötavad põhiliselt maaraamatukogud (harukogud) ning toimub bibliograafiliste kaartkartoteekide koostamine, täiendamine. Kuid alates 1999.aastast (mõned ka varem) on keskraamatukogud alustanud elektroonilise artiklite andmebaasi koostamist.

Omaloodud andmebaaside kirjete arv keskkogude lõikes on erinev ulatudes 1 200 – 20 000 kirjeni. Valikusse on võetud artiklid majanduse, poliitika, õiguse, teaduse, kultuuri, kirjanduse, kunsti, muusika jne. vallast. Keskraamatukogud ostavad ka valmis andmebaase Eesti Rahvusraamatukogust.

Väga oluline tööloik rahvaraamatukogus on kodulootöö. Keskkogudes on elektroonilises kodulooandmebaasis põhiliselt sisestatud 2-3 viimase aasta kirjandus. Näiteks Läänemaa KRK koostab koduloolist andmebaasi, kasutades programmi PROCITE. Läänemaa kodulugu sisaldab 7 000 kirjet, mis sisaldab 1998, 1999 ja 2000 aastate kohta. Eelnev kirjandus on kaartkataloogis.

Endiselt korrastavad raamatukogud teemaalbumeid, tänuväärset tööd tehakse paikkonna ajaloo uurimisel, säilitamisel - selleks korraldatakse raamatukogus vastavad ruumid või koduloonurgad. Tegeletakse raamatukogukroonikate koostamisega. Võrumaa Keskraamatukogus hakati näiteks koondama mappidesse koopiaid artiklitest Võrumaa kultuuritegelaste ja teiste tuntud tegelaste kohta. Koostöös muuseumiga alustati Võrumaa kultuuritegelaste andmebaasi koostamist ja väljaandmist CD-ROM-il.

Keskraamatukogudes leidub CD-ROM andmebaase – näiteks Euroopa Liidu materjalide kohta, Eesti Rahvusraamatukogus koostatud Riigikogu istungite protokollid ja stenogrammid. Mitmed keskraamatukogud on Rahvusraamatukogust ostnud andmebaasid – nagu MAIPOL, ÕIGUS, VARIA, LITTERA jne. Näiteks Valga KRK peab õigeks ostagi valmis andmebaase ning ise mitte bibliograferida.

Just päringutele vastamine on rahvaraamatukogu teatmeteendinduses osutunud keeruliseks ja töömahukaks. Põhiliselt tuleb vastata bibliograafia-, teema- ja faktipäringutele. Endiselt on rohke õpilastele referaatide jaoks matrerjali otsimine. Päringute teemad on seotud kirjanduse, looduse, Euroopa liidu, psühholoogia, astroöoogia meditsiini, ajaloo, rahvakalendri tähtpäevadega. Omaette valdkonna moodustavad koduloolised päringud, mida esitatakse nii maal kui linnas. Päringute arv ja neile vastamine on alati olnud bibliograafiatöö olulisi näitajaid. Mitmete raamatukogu põhinäitajate kõrval on päringutele vastamise arv oluline. Kui 2000.aastal kasutas rahvaraamatukogusid kokku 449 495 lugejat, siis päringutele vastamine ehk teadiste üldarv rahvaraamatukogudes ulatus 265 650-ni.

Kuid bibliograafia- ja infotöös on osutunud keeruliseks päringute registreerimine raamatukogus. Suure koormuse tõttu ei ole võimalik päringuid liigitada just maaraamatukogudes.

Suureks abimeheks infotöös on internet. 2000.aastal said interneti kasutamise võimaluse 213 raamatukogu ning suur osa neist omas püsiühendust. Sellega muutus intensiivsemaks interneti kasutamine lugejate (nii täiskasvanute kui õpilaste) endi poolt.

VIII. Raamatuaasta ja muud üritused raamatukogus

Eesti Raamatu Aasta (ERA) algas 23.aprillil 2000.aastal ning kestis kuni 23.aprillini 2001.a. Sellel perioodil toimus üldse 1 800 üritust nii Eestis kui väljaspool Eestit.

Raamatuaastat ilmestasid üle-eestilised raamatukonverentsid, raamatunäitused, neist suurim “ Eesti raamat 1525 - 2000”, edukad raamatumüügid, huvitavad trükised jne.

Kindlasti hoogustas ERA maakonna raamatukogude tegevust ning ürituste korraldamisele aitas kaasa ERA poolt eraldatav toetus maakondlike ürituste läbiviimiseks.

Kõige rohkem korraldasid üritusi raamatukogud ja seda nii suured kui väikesed raamatukogud – linnades ja metsakülades.

Raamatuaasta üritused algasid raamatukogudes juba enne ametlikku aega. Nii tähistati Jaan Krossi juubelit kirjandusõhtute ja näitustega; peeti emakeele päeva. Raamatukogud koondasid oma jõu ja koostasid koostööprojekte, et huvitavamalt üritusi läbi viia. Näiteks valmis Järvamaal Kareda, Järva-Jaani ja Koeru koostööprojekt “Nii valmib raamat”, kus kohtuti nii kirjastajate kui kirjanikega. Toimusid luulepäevad, kirjanduslikud karnevalid.

Raamatuaasta ühendas kindlasti nii raamatukogud, koolid, kui paljud muud lasteasutused. Mitmed raamatukogud arvasid, et raamatuaastal pöörasid maavalitsuse ametnikud, eriti kultuuri- ja haridusnõunikud rohkem tähelepanu raamatukogudele.

Harjumaa mitmetes valdades korraldasid raamatukogu, kool ja kohalik vallavalitsus oma raamatupäevad.

Kui raamatuaastat , mis tegelikult on kordaläinud, veidi lähemalt analüüsida, siis tasub mõelda, kuidas edasi minna ning kuidas jätkata. Hea idee Eesti Raamatu Aasta Peakomitee poolt on jätkata raamatuaastat igal aastal toimuva raamatukuuga. Selle mõtte pakkus välja ERA Peakomitee. Aga raamatukogudel on traditsioonilised raamatukogupäevad igal aastal 20.-30.oktoobrini ning need ongi sisuliselt raamatu- ja raamatukogupäevad. Jõulisem kui kunagi varem on 2001. aastal välja pakutud raamatukogupäevade deviis “Teadmistes on jõud – tule raamatukokku”.

Üritustest:

Väga populaarsed olid kohtumised kirjanikega (Hando Runnel, Aino Pervik, Maimu Berg, Lehte Hainsalu, Toomas Haug, Karl Muru, Peeter Tulviste, Mati Milius, Mati Hint, Andres Ehin, Arvo Valton, Leelo Tungal, Enn Vetemaa, Ülo Tuulik, Paul-Erik Rummo jt.) ja inimestega erinevatelt elualadelt. Külalisteks olid psühholoogid, sensitiivid ja arstid, koduloolased. Viidi läbi arutelusid ja vestlusringe. Taas on populaarsust võitmas luuleõhtud. Põlvas toimus luuleteatri Varius luulekava “Vaja tomateid lavale pilduda” eesti noorluuletajate luulest. Korraldati ka mälumänge ja viktoriine. Raamatukogudel on ürituste korraldamisel pikaajalised ja sisukad koostöösuhted kohalike kultuurikeskuste, muuseumide, seltside ja ühendustega.

Nagu juba mainitud, on üritusi toimunud palju ja väga erinevaid. Mõned näited: Rapla Keskraamatukogus korraldati omaloomingukonkurss “Teen omaenese raamatu”, väitlusturniir teemal “Raamat või arvuti”, raamatukogupäevade avaüritus-konverents “Raamat on eesti rahva uhkus”. Pärnus korraldati mitmeid kirjandusõhtuid: noorte luuleõhtu “Kontra”, “Tabamatus” J.Krossi 80 juubeli tähistamiseks jt. Valgas avati mälestuskivi Henrik Visnapuule ja Johann Hornungile. Sillamäe raamatukogu osales rahvusvahelises ühisürituses “Soome lahe päevad”. Saaremaa keskkogu korraldas eestlaste elulugudele pühendatud Saaremaa kirjanduspäeva “Jäädvustatud mälu” Eesti Kirjandusmuuseumi teadurite osavõtul. Raamatukogud korraldavad ka kunstinäitusi. Põlva Keskraamatukogus olid vaatamiseks välja pandud järgmised näitused: Eike Elleri fotonäitus Prantsusmaast, Angela Reidla maalinäitus “Pungitsa pildid”, Aivar Rebenitsa maalide näitus, Enno Ootsingu illustreeritus raamatud jm. Tartu Linna Keskraamatukogus toimus koguni 23 kunstinäitust: 2 näitust Matti Miliuse

kogudest, fotonäitus “Portreed Tartust”, Marje Mee pisiskulptuuride näitus “Gotlandi tuultes” jpm.

Raamatukogudes võib kuulda ka elavat muusikat. Lääne-Virumaa Keskraamatukogus toimusid muusikakooli õpilaste kontserdid. Esinesid ka Lauri Väinmaa, rahvamuusikaansambel Kungla, Lapua linnaorkester jt. Kohtla-Järvel toimus kitarrimuusika õhtu. Tallinna Keskraamatukogu jõulukontserdil esinesid vene filharmoonia ühenduse muusikud.

Narva Keskraamatukogu korraldas huvitava eriürituse raamatuvõlglastele “Lahtiste uste öö”.

Raamatunäituste maht ja temaatika oli väga erinev. Oma osa on kindlasti ka erinevatel eksponeerimise tingimustel. ERA tingis siiski rõhuasetuse eesti kirjanduse ja kirjanike tutvustamisele. Näitusi organiseeriti autorite (kirjanikud, kujundajad) osavõtul.

Kuigi Viljandi Linnaraamatukogus puuduvad tingimused raamatunäituste korraldamiseks, pole näitused siiski toimumata jäänud: “Eesti kaunis raamat” Kilpkonna galeriis, “Raamatu lugu” Viljandi Kunstisaalis, “Eesti riik ja eesti rahvas” teatris Ugala jne. Tartu Linna Keskraamatukogus korraldati kokku 17 raamatunäitust: “Mõnda Tartu ja Tartumaaga seotud kirjarahvast”, “Tartus trükitus eestikeelne raamat”, “Tänapäeva Eesti kirjastused” jpm. Kohtla-Järvel toimusid näiteks järgmised raamatunäitused “Esivanemate kirjavara”, “Eesti raamat 1525-2000”, “Narkomaania ja AIDS”.

Rahvaraamatukogu osa laste vaba aja keskusena suureneb pidevalt. Peaaegu pooled kogu toimunud raamatuüritustest olid mõeldud lastele. Laialdast vastukaja leidsid kolm suuremat üle-eestilist konkurssi: Nukitsa konkurss, Pokude valmistamise konkurss ja heategevusprojekt “Raamat lapselt lapsele”. Viimase aja märgiks on ka vene koolide suur huvi raamatukogu eestikeelsete ürituste vastu.

Jõhvis toimusid suuremate ettevõtmistena lastele kirjanduslikud karnevalid ja raamatutrall “Arabellast Sipsikuni”. Tallinna Keskraamatukogus toimus kirjandusüritus “Mängime Krõlovi valme”. Põlva Talurahvamuuseum koos keskraamatukoguga kutsus maakonna õpilasi lihavõttekaarte joonistama. Harjumaal Kostiveres toimus näiteks ülevallaline laste teatripäev “Puhhi teatripidu”, Lagedil korraldati omaloomingukonkurss lastele “Parim nali” jm. Järvamaa lapsed käisid ühiselt Pokumaal. Võrumaa lasteüritustest on omanäolised pargijutud (ettelugemised-vestlused linnapargis). Samuti toimus konkurss “Võrumaa parim ettelugeja”. Kohtla-Järvel viidi läbi luulekonkurss nii eesti kui vene koolide õpilastele. Jõgeval korraldati ülemaakonnaline lasteraamatupäev “Raamatuga rahvaluule radadel”. Jõuluajal võis Saaremaa Keskraamatukogu lastekirjanduse osakonnas vaadata jõuluteemalist lühinäidendit. Pärnus toimus samuti jõuluhommikute sari lastele “Kuidas Jõulusokk soki seest raamatu leidis”.

Kõikjal on endiselt populaarsed raamatukogutunnid. Narvas alustati ka infopäevade läbiviimist aineõpetajate sektsioonidele, mille käigus tutvustatakse raamatukogu ja vastavaainelist kirjandust. Tartu Linna Keskraamatukogu on ainsana ära märkinud ka raamatukogutundide temaatika: Kuidas koostada referaate, Teatmeteosed raamatukogus, Tutvumine raamatukoguga, Kirja ja raamatu ajalugu, Kuidas valida raamatut jm. Viljandimaal Ramsi, Kõpu ja Olustvere raamatukogud on püüdnud lisaks raamatukogutundidele organiseerida ka Interneti kasutamise õpet lugejatele. Saaremaa Keskraamatukogu internetisaalis oli soovijail igal neljapäeval võimalik osaleda 1-tunnisel tasuta Internetiõppusel.

Kokkuvõttes oli aasta suhteliselt edukas rahvaraamatukogudele nii kogude kujundamise, lugejateeninduse arendamise kui raamatukogude automatiseerimise osas. Eesti Raamatuaasta

tõi kaasa palju huvitavaid üritusi ja andis võimaluse väärtustada eesti raamatut kultuurikontekstis. Raamatukogude automtiseerimist toetas suurel määral *Külatee* projekt, aastal 2001 on oluliseks koostöö tarkvaraprogrammi URANIA väljatöötamiseks. Avati hulgaliselt uusi internetipunkte. Murettekitavad on haldusreformiga kaasnevad muutused Eesti rahvaraamatukogudele ja rahvaraamatukogude finantseerimine. Tähelepanu tuleks suunata teenuste kvaliteedi tõstmisele ja võimalustele raamatukoguhoidja täienduskoolituseks.